

B-KURSEN 96/97 **boendet och skissandet**

PROGRAM FÖR 'DIN GODA BOPLATS'

Nu går projektet igång, B-kursens huvuddel. Det består i att göra ett förslag till bostadsområde (i enskilt arbete). Vad innebär det?

Själva projektet har tre huvuddelar:

att göra ett eget *program*, göra ett *förslag* (utifrån programmet) och göra en *presentation* (som gör dina idéer och ditt arbete rättvisa).

Utbildningsmålen är här att förstå den urbana miljön som fysisk och social organisation med utgångspunkt i landskap och människans boende, samt att utveckla förmågan att skissa.

Den pedagogiska formen utgår från samhällsbyggets *praxis*. Som arkitekt får man ett program, beställarens krav/önskemål, som man förväntas åstadkomma kreativa förslag på. Ofta innebär detta att man får diskutera programmet med beställaren, utveckla och precisera det. Också det en kreativ process. I vårt fall säger vi att beställaren har mycket vag uppfattning om vad han vill ha. Men idéer vill han ha, t o m konkreta förslag som underlag för debatt, baserad på konkreta möjligheter. (I botten ligger alltid en idé hos beställaren, annars blev det inget uppdrag.) Av detta följer givetvis anspråk på vår förmåga att kommunicera, att göra oss delaktiga i andras tankevärldar (och andra i våra). Det är väsentligt att vi kan göra oss förstådda. Presentationen är en övning i detta.

Med *boende* menar vi människors vardagsliv, och i landskapsarkitektutbildningen intresserar vi oss för livet utomhus, 'mellan husene' som Jan Gehl säger. Men också mellan haven. Skalan växer med de vardagsregioner människor numera kan leva och verka i genom alltmer utvecklad infrastruktur. Att bygga för människor i ett landskap förutsätter en uppfattning—en vision om 'den goda boplatsen'. Och det i ett framtidsperspektiv.

Med *förmågan att skissa* menar vi något som är karaktäristiskt för yrket. Om man ställer sig frågan vad landskapsarkitekten är expert på, så finns skissen och skissandet med i svaret. Inte bara som redskap eller som arbetssätt, utan just som en förmåga att använda sina inre resurser – till att lösa komplexa problem i dialog med sig själv och andra.

Men skissandet är inte något 'för sig', det förutsätter också *andra förmågor*. Den process vi nu går in i fokuserar även arkitektens förmåga att leva sig in i och karaktärisera en situation, problematisera och strukturera den, se möjligheter till förbättringar i den och omgestaltning av den samt att föra en dialog om detta.

Det har även med det *egna arbetet* att göra, att se sina resurser i tid och rum och göra sina prioriteringar utifrån detta. Ingen förväntar sig att du har sådan förmåga med dig, färdig. Det är en kompetens du utvecklar jämsides med allt det andra.

Projektets *syfte* är alltså att öva förmågan att planera och gestalta den urbana miljön med särskild uppmärksamhet på rumslig och social organisation samt att förstå hur dess delar påverkar varandra. Projektet är organiserat så, att *arbetsprocessen fokuseras*. Vi vill lyfta fram det sätt man når resultat på, själva förmågan att ta sig fram till lösningen. Resultatet är intressant i sig, men också ett medel att se hur man gjort, och gör. Arbetsprocessen skall lyftas fram och bli så medveten som möjligt med gemensamma diskussioner, feedback och din egen reflektion, såväl under arbetets gång som i det avslutande skedet.

- * du skall själv ta ansvar för att formulera ditt planproblem, men i en given stuktur och med hjälp av gemensamma diskussioner under arbetets gång
- * du arbetar i en för alla gemensam struktur, där delmålens tidpunkter är lika för alla
- * du skall själv gestalta ditt planförslag enligt avtal utifrån ditt program
- * du skall själv presentera ditt förslag för en kommunal församling

Den struktur vi talar om här, är uttryckt i 'strukturschemat' (960822), dels som en grov arbetsplan tematiskt organiserad stegvis, dels med fasta 'sammanträdestider'. Ditt eget arbete utvecklar du fritt efter egna inspirationer och prioriteringar, men i relation till kursens 'kørschema'.

Minns att 'strukturschemat' endast beskriver gemensamma aktiviteter (och andra kurser), övrig 'vit' tid är helt din egen. När du jobbar är din sak, men i kursens konstruktion har vi givetvis räknat med heltidsarbete, dvs 43 timmars arbetsvecka för 40 poäng.

Vi har valt *Höörbygden* för att få ett mer 'svenskt' landskap än lundasläkten för att kunna arbeta i både öppet och slutet landskap samt för att landskapet korsas av järnväg med regionalt sett viktig trafik. Det är också en poäng att möta en vanlig svensk kommun.

Uppdraget du fått utgår från frågeställningen om bebyggelseutveckling kan ske kring tvärxlar till stambanan utifrån stationerna Stehag och Höör samt en ny vid Ormanäs.

Du har fått uppdraget som *landskapsarkitekt*. Uppdragsgivaren är intresserad av ett medvetet förhållningssätt till landskapet. Det innebär att man söker en syntes av det givna landskapets egenskaper och av de anspråk på bebyggelsens friytor brukarna har. Denna syntes kan vi kanske kalla det offentliga landskapet, dvs det gemensamt tillgängliga och användbara. Den urbana bebyggelsen som helhet är sammansatt av olika system som samverkar avsiktligt och oavsiktligt. Varje system har sina 'inre' funktionskrav (och estetiska), t ex att biltrafiksystemet skall hänga samman (ett mer precist begrepp än vägsystemet). Varje system har också relationer till de andra systemen samt till det rumsliga landskapet, som det löper genom. Även landskapsekologin ger oss landskapet som system. Allt detta skall du 'syna' i temastudierna.

Du har *stor frihet* i 'uppdraget' för användning av dina inre resurser, dvs att göra bruk av dina erfarenheter och din förmåga att söka inspiration, söka den kunskap och information som arbetet kräver och utveckla den eftertanke som också krävs.

Din frihet *begränsas* av de ramar som du verkar inom och av dig själv. Stöd får du av vår erfarenhet i att bedöma det intressanta och realistiska i din idéutveckling. (För mycket och för stort riskerar att kväva dig, för försiktigt ger dig ingen stimulans.) Detta gör vi i handledning och i *ditt programarbete*.

Storleken på din bebyggelse beror på vad du vill åstadkomma och på din uppfattning om lämplig kvalitet i detta fall. Som utgångspunkt kan du ta den praktiska frågan hur många boende som behövs för att få god service lokalt. (En andre gräns finner du om du ställer dig frågan när friyornas sammanhang blir ointressant att jobba med.) För att ta några siffror, behöver en välutnyttjad enparallellig skola ca 2000 boende som underlag (i genomsnitt för Sverige, hälften i nybyggt område).

Som riktlinje för den *slutliga presentationen* kan vi tänka oss en utställning som består av: 1. En bild av landskapet som det ser ut nu (bearbetad grundkarta). 2. En serie planskisser i olika skalor med hela ditt område i 1:1000/1:2000, områdets större sammanhang, hela 'tvärxeln' och regionen i lämpliga skalor och lämplig precision samt intressanta delar av ditt område i större skalor. 3. Enkla, renodlade bilder av olika delsystem. 4. En möjlighet för läsaren att leva sig in i din rumsliga gestaltning, 'stadsarkitekturen', genom perspektiv, sektioner o a. Allt ordnat för logisk och estetisk 'läsning' (med hjälp av dummy i arbetet).

Så långt har vi talat om hela projektet. Här nedan *begränsar vi oss till programskedet*.

Det består av *sju teman*, veckolånga, i avsikt att någorlunda gemensamt behandla samhällsbyggets och arbetsprocessens centrala begrepp, samtidigt som var och en skissar på sina idéer och får gensvar på dem. Handledningen består i detta skede av de seminarier som avslutar varje tema.

- 'townscape'/stadsarkitektur – metodstudier
- 'mellemmummene' – byens rum og liv
- 'grönstruktur' – vistelse, sammanhang och liv
samtidigt har en "inventering och analys av naturresurserna" genomförts (i grupp)
- presentation av visionens första skiss med platsen avgränsad och grundkarta gjord
- staden 'som system' – service och trafik
- 'lekbarheten' – konsekvensbedömning av skisserna (möjligheter/hinder/ansvar)
- programhandlingen
- godkännandet

'Townscape'/stadsarkitektur handlar om studier av olika metoder att beskriva urbana rumssammanhang. Arbetet sker både i grupp och enskilt, både genom litteratur och i fält (Lund, Lomma, Malmö). Du studerar befintliga stadsmiljöer som förberedelse till att forma sådana själv.

'Mellemmrummene' – byens rum og liv handlar om de första skisserna på vad sorts boende/bebyggelse du tänker dig och då med en utgångspunkt i vad för sorts liv mellan husen du vill ha. Andra utgångspunkter väljer du själv. Under temat formas mellanrummen av husen (mm). Du organiserar ett bebyggelsemönster utifrån förebilder av olika slag (enligt dina val).

'Grönstruktur' – vistelse, sammanhang och liv. Under detta tema blir mellanrummen utgångspunkt, och relationerna till omgivningen. Du söker en syntes av landskapets egenskaper och brukarnas behov. Du funderar på gränser och identiteter, vad som skiljer och vad som förenar och på vad som behöver rymmas och ses.

I dessa tre första teman begränsar vi oss av tidsskäl. Du hinner utveckla dem ytterligare i programarbetet.

I det följande förslagsskedet fördjupar du dig i företeelserna genom själva skissandet. Och du får än mer tillfällen i skedena efter projektet, inte minst det avslutande då du blickar tillbaka på vad du gjort, och hur.

Inventering och analys av naturresurserna – se särskild instruktion. Med detta arbetar du i grupp, eftersom ni gör er mer resursstarka genom samarbete. Dina idéer om det 'nya' landskapet behöver saklig grund. Karaktäristiken av landskapet är en möjlighet för dig. Presentationerna av 'grönstrukturen' resp 'naturresurserna' sker på tidagen före jul. Onsdag em har vi avsatt till gemensam diskussion vad detta 'nya' landskap är för var och en av er. Använd fm till att precisera din egen uppfattning, så att du kan få feedback inför arbetet till 8/1.

Presentation av visionens första skiss med platsen avgränsad och grundkarta gjord.

Med grundkartan har du bestämt dig för ditt områdes utbredning. Du har också bestämt hur terrängen är genom att interpolera enmeterskurvor på ett medvetet sätt – därigenom formar du landskapet i smått. Du har också valt vilka detaljer i ditt landskap som är betydelsefulla. Din grundkarta är sanningen! Den är sedan din och vår förutsättning, och får då inte ändras.

Ditt område har givetvis fått sina 'gränser' av ditt skissande, vad det är du vill åstadkomma. Det är på grundkartan du presenterar din vision efter jul.

När du sedan fortsätter, är det på ostörd heltid. Då har du också 4 handledningstillfällen (att boka enl kursens strukturschema).

Staden 'som system' – service och trafik handlar om att bearbeta och utveckla 'julskissen', dvs att anlägga olika perspektiv på ditt skissande. 'Vad är bra och vad är bättre?' Din föreställning om det goda boendet rymmer också uppfattningar om vardagens organisering, hur och var vatten och föda finns, hur skola, omsorg och demokrati fungerar, och hur man tar sig ut i omvärlden. Vad innebär dessa för ditt områdes struktur? För dina boendes vardagsrörelser? I ditt skissande har du hanterat bebyggelse, grönstruktur och trafik på ditt sätt, med dina prioriteringar. Nu kan du tolka dina olika trafiksystem, kolla att de fungerar som du vill, just som system.

'Lekbarheten' handlar än mer om just detta att ta ett perspektiv, ta på ett 'par speciella glasögon' – och göra en konsekvensbedömning av skisserna utifrån ett renodlat barnintresse. Vad betyder egentligen dina skisser som lekmiljö, som uppväxtmiljö (möjligheter/hinder/ansvar). Du kan givetvis ansätta ett antal andra perspektiv efter eget gottfinnande (t ex?), inför ditt ställningstagande: programmet.

Programhandlingen. En vecka är avsatt till att utforma ett förslag till program för ditt område. Det kan se ut på många sätt givetvis, du kommer att se exempel. Programmet skall vara både effektivt och 'säljande' på en gång – det är en övning i sig. Det skall visa upp din idévärld på ett gripbart sätt och precisera vad du förslår skall åstadkommas med och i ditt område – kvantitativt och kvalitativt. Allt kan inte beskrivas. Lyft fram det som skiljer dig från praxis, från det som är brukligt. Du skall tolkas utifrån dina intentioner!

Det skall vara kopierbart (krävs det färg får du stå för färgläggning; + lämna aldrig ngt utan egen kopia!).

Programmet skall alltså godkännas. Det är en *delexamination*, men också en förutsättning för det fortsatta arbetet. Det godkända programmet är en överenskommelse mellan dig och dina examinatorer, ett *avtal*. Detta utgör grunden för examinationen av ditt förslag i april. Om någons programförslag inte skulle finna nåd följer en snabb reaktion med handledarträff och kvällsarbete med möjlighet till förbättring under de två veckorna efter programinlämningen. Till den 7/2 skall allt vara klart.

Till sist. Vi börjar hela arbetet med en tvåstegs-diskussion om vad det hela handlar om. I detta ingår ett första skissande på vad 'tvärförbindelserna' är och vad de bjuder för möjligheter och problem. Där börjar också dina reflektioner över ditt områdes förhållande till helheten. Allt måste inte stämma, vi är inte ute efter total samordning. Men välj gärna någon/några att ta hänsyn till, som grannar att samordna ditt med.

Lycka till! Lennart Gunilla AnnSofi Christian Kerstin